សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ
និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច

កិច្ចការស្រាវជ្រាវ

ការទប់ស្កាត់ការចូលកាន់កាប់ដីខុសច្បាប់ នៅកម្ពុជា

ស្រាវជ្រាវដោយ

និស្សិតឈ្មោះ

-**ចូវ រតនា**

-**លី សុជាតា**

-**អ៊ុក យ៉ាលីនីត**

-**ម៉ី ពុធមករា**

-**លាង មុន្នីរ័ត្ន**

សាស្ត្រាចារ្យណែនាំ

បណ្ឌិត **ហាប់ ផល្លី**

ថ្នាក់ **បរិញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់ នីតិសាស្ត្រ**

ជំនាញ **នីតិឯកជន** ជំនាន់ទី១០

ឆ្នាំចូលសិក្សា ២០១៣

ឆ្នាំសរសេរកិច្ចការស្រាវជ្រាវ ២០១៣

រក្សាសិទ្ធិដោយ Khmer Famous

មាតិកា

សេចក្តីផ្តើម 1

ផ្នែកទី១ ការកាន់កាប់ដីខុសច្បាប់ 2

កថាខណ្ឌទី១ ការកាន់កាប់ដីឯកជនស្របច្បាប់ 2

កថាខណ្ឌទី២ ការកាន់កាប់ដីរដ្ឋ 2

ផ្នែកទី២ វិធានការទប់ស្កាត់ការកាន់កាប់ដីខុសច្បាប់ 3

កថាខណ្ឌទី១ ការដកហូតដីរដ្ឋមកវិញ 3

កថាខណ្ឌទី២ ការចុះបញ្ជីដី 4

អនុសាសន៍ 6

គន្ថនិទ្ទេស 7

សេចក្តីផ្តើម

ប្រទេសកម្ពុជា ជាប្រទេសមួយដែលមានវ័យចំណាស់យូរណាស់មកហើយ ហើយក៏ជាប្រទេសមួយដែរ ដែលធ្លាប់ជួបការលំបាក ទុក្ខវេទនា ក្នុងភ្លើងសង្គ្រាម អស់រយៈកាលច្រើនសតវត្សរ៍កន្លងមក។ លុះរហូតមកដល់បច្ចុប្បន្ននេះ ក្រោយពីប្រទេសកម្ពុជា បានរួចផុតពីសង្គ្រាមរ៉ាំរ៉ៃមួយរយៈមកនេះ ប្រទេសកម្ពុជាក៏ប្រែក្លាយមុខមាត់ថ្មី ដោយធ្វើការអភិវឌ្ឍន៍ពង្រឹងខ្លួនឯងជាច្រើនវិស័យគ្រប់ជាន់ថ្នាក់ និងគ្រប់តំបន់ និង បានវិវត្តន៍ពីមួយថ្ងៃទៅមួយថ្ងៃ កាន់តែរីកចំរើនឡើងជាលំដាប់ ដែលធ្វើឲ្យមនុស្សសព្វថ្ងៃ ក៏កាន់តែមានភាពស៊ីវិល័យផងដែរ។ យ៉ាងណាមិញ រដ្ឋាភិបាលរបស់ប្រទេសកម្ពុជាដែលបង្កើតឡើងតាមឆន្ទៈរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ បានខំប្រឹងប្រែងកសាងប្រទេសឲ្យកាន់តែរីកដុះដាល ខិតខំបំរើឲ្យដល់ប្រជាជនទូទាំងប្រទេស ធ្វើយ៉ាងណាឲ្យមានសមភាពរវាងគ្នានិងគ្នាក្នុងលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ ជាពិសេសនោះ គឺសិទ្ធិដែលម្នាក់ៗមានតាំងពីកំណើត តែសិទ្ធិនេះស្ថិតនៅក្នុងព្រំដែនមួយដែលបានកំណត់នៅក្នុងច្បាប់។ ជាមួយគ្នានេះ រាជរដ្ឋាភិបាលបានលើកឡើងនូវគោលនយោបាយមួយដោយប្រគល់ឲ្យប្រជាជនរបស់ខ្លួនទទួលបាននូវសិទ្ធិក្នុងការទទួលបានកម្មសិទ្ធិស្របច្បាប់ពីស្ថាប័នរដ្ឋ ទាំងលើចលនវត្ថុ និង អចលនវត្ថុ ប៉ុន្តែទ្រព្យមួយចំនួនក៏បានរក្សាទុកជាទ្រព្យសម្បត្តិរដ្ឋ។ ដោយសារតែ មានប្រជាជនមួយចំនួន នៅតែចង់មានចង់បាន ក៏មានចិត្តលោភលន់ចង់ក្តោបក្តាប់នូវកម្មសិទ្ធិរបស់អ្នកដំទៃ ក៏ដូចជាទ្រព្យសម្បត្តិរដ្ឋ ឬ ក៏កម្មសិទ្ធិឯកជនមកធ្វើជាទ្រព្យសម្បត្តិផ្ទាល់ខ្លួន ក៏បានរំលោភបំពាន ទន្រ្ទានយកអចលវត្ថុរបស់រដ្ឋ និង ទ្រព្យអ្នកដំទៃថែមទៀត។ ហេតុនេះហើយ ក៏មានប្រធានបទ ស្តីពី **ការទប់ស្កាត់ការចូលកាន់កាប់ដីខុសច្បាប់** លើកឡើងយកមកធ្វើការសិក្សាស្រាវជ្រាវទាំងទៅលើការកាន់កាប់ដីរបស់រដ្ឋ និង ការកាន់កាប់ដីឯកជន របស់សិស្សនិស្សិត ដើម្បីស្វែងយល់ឲ្យបានច្រើនពីបញ្ហានេះ ថាតើច្បាប់ ក៏ដូចជា រដ្ឋ មានដំណោះស្រាយ និង បានអនុវត្តវិធានការណ៍បែបណាក្នុងការចៀសវាងកុំឲ្យមានបញ្ហានេះកើតឡើងមានតទៅទៀត។ ដោយការសិក្សានេះ រួមមាន ការកាន់កាប់ដីខុសច្បាប់ (ផ្នែកទី១) និង វិធានការទប់ស្កាត់ការចូលកាន់កាប់ដីខុសច្បាប់ (ផ្នែកទី២)។

ផ្នែកទី១ ការកាន់កាប់ដីខុសច្បាប់

កថាខណ្ឌទី១ ការកាន់កាប់ដីឯកជនស្របច្បាប់

បុគ្គលទាំងឡាយដែលបានអាស្រ័យផល នៃភោគៈដោយសន្តិវិធី និងមិនមានការជំទាស់ចាប់ពី ៥ឆ្នាំ យ៉ាងតិច គិតមកដល់កាលបរិច្ឆេទ នៃការប្រកាសឲ្យប្រើច្បាប់ភូមិបាល លើអចលនវត្ថុដែលមានលក្ខណៈត្រឹមត្រូវ តាមច្បាប់ក្នុងការកាន់កាប់ជាឯកជន មានសិទ្ធិស្នើសុំ ប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិស្ថាពរ។[1]

ដើម្បីក្លាយជាកម្មសិទ្ធិលើអចលនវត្ថុបាន លុះត្រាតែភោគៈនោះត្រូវបានកាន់កាប់ដោយពិតប្រាកដ គ្មានហិង្សា ដឹងលឺជាសាធារណៈ គ្មានអាក់ខាន និងដោយសុចរិត។[2]

<u>សំគាល់:</u> ទោះបីជាយ៉ាងណា លក្ខខណ្ឌទាំងនេះ ត្រូវបានយកមកអនុវត្តក្នុងការទទួលបានកម្មសិទ្ធិភោគៈ តែបើទ្រព្យសម្បត្តិនោះជាទ្រព្យសម្បត្តិរបស់រដ្ឋ មិនអាចឋិតនៅក្រោមការកាន់កាប់ដោយលទ្ធកម្មពិសេសទេ។[3]

ក្រោយពីច្បាប់ភូមិបាល ឆ្នាំ ២០០១ ចូលជាធរមាន គឺគ្មានកាប់យកដីតាមទំនើងចិត្តណាមួយអាចកើតឡើងទៅលើទ្រព្យសម្បត្តិឯកជនរបស់រដ្ឋ ឬ របស់នីតិបុគ្គលសាធារណៈបានឡើយ។[4]

អចលនវត្ថុទាំងឡាយដែលមិនអាចក្លាយជាកម្មសិទ្ធិស្របទៅតាមច្បាប់ គឺ ក្នុងករណីដែលភោគីមិនបានបំពេញនូវលក្ខខណ្ឌនៃច្បាប់ដោយហេតុមកពីលក្ខណសម្បត្តិរបស់ភោគីនោះជាភោគីគេងបន្លំ ឬ ដោយឥរិយាបថរបស់ខ្លួនជាភោគីដែលលួចលាក់នឹងច្បាប់ ឬ ដែលមិនចេញមុខ ឬ ជាភោគីដោយប្រើហិង្សា។[5]

កថាខណ្ឌទី២ ការកាន់កាប់ដីរដ្ឋ

ដោយឃើញថា ក្រោយពីច្បាប់ភូមិបាល ឆ្នាំ ២០០១ បានចូលជាធរមាន ការចូលកាន់កាប់ដីតាមរូបភាពភោគៈនោះ គឺត្រូវបានបញ្ចប់ ក្នុងពេលដែលរដ្ឋពុំទាន់មានវិធានការអនុវត្តឲ្យទូលំទូលាយនូវកម្មវិធីសម្បទានដីសង្គមកិច្ចសម្រាប់ជនក្រីក្រ និងជនងាយរងគ្រោះ ក្នុងគោលបំណងដោះស្រាយសេចក្តីត្រូវការដីរបស់ពលរដ្ឋ និង ចេះតែកើនឡើងជារៀងរាល់ថ្ងៃ ដោយមូលហេតុកំណើនប្រជាជន ការរំសាយកងទ័ព ការបាត់បង់ដីដោយសារគ្រោះធម្មជាតិ ដែលនេះហើយធ្វើឲ្យប្រជាជនចូលកាន់កាប់ដីរដ្ឋដោយអនាធិបតេយ្យ រួមទាំងជនឆ្លៀតឱកាសមួយចំនួនចូលកាន់កាប់ដី

---

[1] មាត្រា ៣០ ច្បាប់ភូមិបាល ចុះថ្ងៃទី ៣០ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០០១

[2] មាត្រា ៣៨ ច្បាប់ភូមិបាល ឆ្នាំ ២០០១

[3] មាត្រា ១៦ ច្បាប់ភូមិបាល វាក្យខណ្ឌ២ ឆ្នាំ ២០០១

[4] មាត្រា ១៧ ច្បាប់ភូមិបាល វាក្យខណ្ឌ ៣ ឆ្នាំ ២០០១

[5] មាត្រា ៣២ នៃច្បាប់ភូមិបាល ឆ្នាំ ២០០១

រដ្ឋខុសនឹងច្បាប់តាមរូបភាពផ្សេងៗ។ ដូចនេះហើយ ច្បាប់ក៏បានបង្កើតនូវគោលការណ៍ និង ការកំណត់មួយចំនួនដែលចាត់ទុកថាជាកាន់កាប់ដីរដ្ឋដោយខុសច្បាប់៖

–រាល់ការចូលកាន់កាប់ដីរដ្ឋ (ដីសាធារណៈរបស់រដ្ឋ និងដីឯកជនរបស់រដ្ឋ) ជាភោគៈក្រោយច្បាប់ភូមិបាលឆ្នាំ២០០១ ចូលជាធរមាន

–រាល់ការកាន់កាប់ដីរដ្ឋជាភោគៈ នៅលើដីដែលបានកំណត់រួចហើយ ជាដីសាធារណៈរបស់រដ្ឋ ទោះជាមុន ឬ ក្រោយច្បាប់ភូមិបាលចូលជាធរមានក៏ដោយ

–រាល់ការបន្តកាន់កាប់ដីរដ្ឋ ក្រោយពេលលិខិតអនុញ្ញាត ឬ កិច្ចសន្យាឲ្យប្រើប្រាស់ដីរដ្ឋអស់សុពលភាព ហើយអ្នកកាន់កាប់មិនបានសុំបន្តសុពលភាពត្រឹមត្រូវតាមនីតិវិធីជាធរមាន

–រាល់ការកាន់កាប់ដីរដ្ឋលើសពីទំហំ ឬ ខុសទីតាំងដែលកំណត់ក្នុងលិខិតអនុញ្ញាត ឬ កិច្ចសន្យាឲ្យប្រើប្រាស់

–រាល់ការផ្ទេរសិទ្ធិប្រើប្រាស់ដីរដ្ឋ ដោយបំពានលក្ខខណ្ឌក្នុងលិខិតអនុញ្ញាត ឬ កិច្ចសន្យា

–រាល់ការផ្ទេរបំប្លែងការកាន់កាប់ដីរដ្ឋ ទៅជាកម្មសិទ្ធិឯកជនដោយខុសច្បាប់ មានជាអាទិ៍ការបន្លំធ្វើបណ្ណកម្មសិទ្ធិលើដីសម្បទានសេដ្ឋកិច្ច ឬ លើដីដែលទទួលបានត្រឹមតែការអនុញ្ញាតឲ្យប្រើប្រាស់ ឬ ធ្វើអាជីវកម្ម ឬ ការបំប្លែងដីដែលត្រូវបានកំណត់ជាដីសាធារណៈរបស់រដ្ឋ។[6]

ផ្នែកទី២ វិធានការទប់ស្កាត់ការកាន់កាប់ដីខុសច្បាប់

កថាខណ្ឌទី១ ការដកហូតដីរដ្ឋមកវិញ

ដោយសារដីរដ្ឋច្រើនប្រភេទ ដូចនេះនីតិវិធីនៃការទាមទារ យកដីរដ្ឋមកវិញក៏មានលក្ខណៈផ្សេងគ្នាទៅតាមនោះដែរៈ

– ចំពោះដីដែលចុះបញ្ជីក្នុងសៀវភៅគោលបញ្ជីដីធ្លីជាដីរដ្ឋរួចហើយៈ អាជ្ញាធរកាន់កាប់ដីរដ្ឋត្រូវទាមទារដីរដ្ឋមកវិញ ដោយត្រូវចេញលិខិតទាមទារដែលមានបញ្ជាក់ពី ក្បាលដី ទីតាំងដី និងប្លង់បង្ហាញទីតាំងក្បាលដី ឈ្មោះអ្នកកាន់កាប់ដីរដ្ឋបច្ចុប្បន្ន និងទុករយៈពេល ៣០ថ្ងៃសម្រាប់ឆ្លើយ តបមកអាជ្ញាធរវិញ បើករណី ការឆ្លើយតមកមិនយល់ព្រមប្រគល់ដីរដ្ឋវិញ ឬ មានការប្តឹងតវ៉ាណាមួយ អាជ្ញាធរកាន់កាប់ដីរដ្ឋ ត្រូវធ្វើលិខិតជូនទៅមេឃុំ ចៅសង្កាត់ និង អភិបាលស្រុកខណ្ឌដោយលិខិតនោះត្រូវមានកំណត់កាលបរិច្ឆេទ ពេលវេលា និងទីកន្លែងនៃការជួបពិភាក្សាសម្របសម្រួល ព្រមទាំងភ្ជាប់នូវច្បាប់ចម្លងនៃលិខិតឆ្លើតប ឬ ពាក្យប្តឹងតវ៉ានោះ។[7]

– ចំពោះដីដែលមានក្នុងបញ្ជីសារពើភ័ណ្ឌទ្រព្យរដ្ឋ និង មិនទាន់បញ្ចូលក្នុងបញ្ជីក្នុងបញ្ជីសារពើភ័ណ្ឌ អាជ្ញាធរកាន់កាប់ដីត្រូវចេញលិខិតទាមទារយកដីរដ្ឋមកវិញ ដោយបញ្ជាក់ទីតាំងក្បាលដី ប្លង់បង្ហាញទីតាំងក្បាលដី ទំហំប្រហាក់ប្រហែលនៃក្បាលដី ពត៌មានអំពីព្រំប្រទល់ប្រហាក់

[6] សារាចរលេខ ០២សរ ស្តីពី ការកាន់កាប់ដីរដ្ឋដោយខុសច្បាប់ ទំព័រ ៩៣៧

[7] សារាចរលេខ ០២សរ ស្តីពីការកាន់កាប់ដីរដ្ឋដោយខុសច្បាប់ ចំនុច ២.១ និង ២.៦ ទំព័រ ៩៣៨ ដល់ ៩៣៩

ប្រហែលនៃក្បាលដី ឈ្មោះអ្នកកាន់កាប់ដីបច្ចុប្បន្ន រយៈពេលឆ្លើយតប ឬ ប្ដឹងតវ៉ាដោយអ្នកមានផលប្រយោជន៍ផ្សេងៗលើក្បាលដីនោះ។[8]

– ចំពោះដីព្រៃឈើរបស់រដ្ឋដែលយកមកធ្វើជាកម្មសិទ្ធិ រាជរដ្ឋាភិបាលត្រូវដាក់ចេញនូវបទបញ្ជាជាបន្ទាន់ឲ្យអភិបាលខេត្ត ក្រុង ប្រើអំណាចរដ្ឋ ចេញដីកាជាបន្ទាន់ក្នុងការដកហូតដីព្រៃឈើគ្រប់ប្រភេទមកវិញមកទុកជាទ្រព្យសម្បត្តិរដ្ឋវិញ ហើយដីកានោះត្រូវកំណត់រយៈពេល ៣០ថ្ងៃដើម្បីឲ្យគេធ្វើការប្ដឹងតវ៉ា។[9]

➢ គោលនយោបាយចំពោះអ្នកកាន់កាប់ដីរដ្ឋដោយខុសច្បាប់

នៅពេលដែលរដ្ឋបានទាមទារមកវិញនូវដីរដ្ឋ អ្នកដែលកាន់កាប់ដីរដ្ឋខុសច្បាប់ គ្មានសិទ្ធិទាមទារសំណង ហើយអាចនឹងប្រឈមមុខទទួលទោសទណ្ឌ ប៉ុន្តែចំពោះគ្រួសារក្រីក្រ ឬ ខ្វះដីអាចផ្ដល់ការអនុគ្រោះក្នុងការទទួលដី ដែលមានទំហំសមស្របដើម្បីប្រកបរបរចិញ្ចឹមជីវិត និង/ឬស្នាក់នៅ។[10]

កថាខណ្ឌទី២ ការចុះបញ្ជីដី

ដោយយោងតាមច្បាប់ភូមិបាលឆ្នាំ ២០០១ ដែលស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ក្រសួងរៀបចំដែនដីនគររូបនីយកម្ម និង សំណង់ បានតម្រូវឲ្យមានការចុះបញ្ជីដីធ្លី ហើយការចុះបញ្ជីដីធ្លី គឺមានចែកចេញជាការចុះបញ្ជីដីមានលក្ខណៈជាប្រព័ន្ធ និង ការចុះបញ្ជីដីមានលក្ខណៈដាច់ដោយដុំ។[11]

ក្រោយឆ្នាំ ២០០១ មានការអនុវត្តជាបន្តបន្ទាប់ ដោយបង្កើតឲ្យមានការចុះបញ្ជីដីបំពេញបន្ថែម តាមសារាចរណ៍លេខ ០៦សណន, ០៥ ឧសភា២០០៦។

ការចុះបញ្ជីដី គឺធ្វើឡើងដើម្បីឲ្យប្រជាជនទទួលបានភាពជាម្ចាស់កម្មសិទ្ធិក្នុងការកាន់កាប់លើដី ត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ និងមានលក្ខណសម្បត្តិគ្រប់គ្រាន់ឲ្យមានការចុះបញ្ជីក្នុងសៀវភៅគោលបញ្ជីដីធ្លីសម្រាប់ធានាសិទ្ធិពេញលេញតាមផ្លូវច្បាប់។

[8] សារាចរលេខ ០២សរ ស្ដីពីការកាន់កាប់ដីរដ្ឋដោយខុសច្បាប់ ចំនុច៣ និង ៤ ទំព័រ ៩៤០ ដល់ ៩៤២

[9] បទបញ្ជាលេខ ០១បប ស្ដីពីការទប់ស្កាត់ការកាន់កាប់រានដីព្រៃឈើគ្រប់ប្រភេទរបស់រដ្ឋយកមកធ្វើជាកម្មសិទ្ធិ ចំនុច ១ និង ២ ទំព័រ ៨២៧

[10] សារាចរលេខ ០២សរ ស្ដីពីការកាន់កាប់ដីរដ្ឋដោយខុសច្បាប់ ចំនុច៦.១ និង ៦.២ ទំព័រ ៩៤៥

[11] មាត្រា ២២៩ ច្បាប់ភូមិបាល ឆ្នាំ ២០០១

សេចក្ដីសន្និដ្ឋាន

សរុបសេចក្ដីមក ច្បាប់របស់ប្រទេសកម្ពុជា បានចែងយ៉ាងច្បាស់លាស់អំពីការកាន់កាប់ដីរបស់បុគ្គលនីមួយៗ ដើម្បីបញ្ចៀសរាល់ជំលោះ និង ការរំលោភបំពានផ្សេងៗដែលអាចនឹងកើតមានជាយថាហេតុ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ប្រជាជនកម្ពុជាភាគច្រើន នូវមានកង្វះខាតច្រើនក្នុងការយល់ដឹងអំពីបញ្ហាផ្នែកច្បាប់ដែលទាក់ទិននឹងការកាន់កាប់ដីជាកម្មសិទ្ធិស្របច្បាប់ រួមជាមួយគ្នានេះ ពួកគាត់នៅតែមិនបានដឹងច្បាស់ថាទីតាំងដីនៅកន្លែងណាដែលជាកម្មសិទ្ធិរបស់រដ្ឋ ដោយសំអាងថា គាត់បានរស់នៅទីតាំងនោះយូរណាស់មកហើយ។ ម្លោះហើយ ធ្វើឲ្យរដ្ឋចាត់ទុកថា នោះជាការកាន់កាប់ដីឯកជន ឬ ដីរដ្ឋខុសច្បាប់។ ម្យ៉ាងទៀត ទោះបីជា រដ្ឋបានផ្ដល់ឲ្យនូវកម្មសិទ្ធិលើការកាន់កាប់អចលវត្ថុ ឬ ចលនវត្ថុ ក៏រដ្ឋនៅកំរិតពីកម្មសិទ្ធិដែលជារបស់រដ្ឋ សំរាប់បំរើផលប្រយោជន៍សាធារណៈ។ ចំពោះការកាន់កាប់ដីដែលទុកថាស្របច្បាប់ បានផ្ដល់ឲ្យអ្នកកាន់កាប់ដីនូវសិទ្ធិ និង កាតព្វកិច្ច និងអាចចាត់ចែងទៅលើដីនោះបាន។ ដូចនេះហើយ ក្នុងគោលបំណងចៀសវាងមានការទន្ទ្រានដីពីសំណាក់ជនដ៏ទៃ រដ្ឋក៏បានបង្កើតឲ្យមានច្បាប់ និង ការអនុវត្តផ្សេងៗទៅតាមនីតិវិធីច្បាប់សំរាប់គ្រប់គ្រងទៅលើបញ្ហានេះ ហើយរដ្ឋចាត់វិធានការណ៍ផ្សេងៗ ក្នុងការរកដំណោះស្រាយណាមួយដ៏ល្អប្រសើរសំរាប់ប្រជាជន ពោលគឺ ក្នុងករណីដែលប្រជាជនចូលកាន់កាប់ដីរដ្ឋ ដែលចាត់ទុកថាខុសច្បាប់នោះ រដ្ឋមាននីតិវិធីក្នុងការទាមទារយកមកវិញនូវដីរដ្ឋ ដោយសន្តិវិធី ដោយជូនដំណឹងនោះទៅប្រជាជនមុនសិនមុននឹងធ្វើការដកហូតដីមកវិញ ក៏ប៉ុន្តែប្រសិនបើប្រជាជននៅតែចចេសមិនព្រមប្រគល់ដីនោះមកវិញ រដ្ឋក៏មានវិធានការផ្សេងទៀតដែរ។ ឯចំពោះដីឯកជនវិញ ចំពោះកម្មសិទ្ធិករ ដែលមានកម្មសិទ្ធិលើដីនោះ ត្រូវទៅចុះបញ្ជីដីឲ្យបានត្រឹមត្រូវទៅតាមច្បាប់ដែលកំណត់ ដើម្បីងាយស្រួលកំណត់ថា ដីនោះមានម្ចាស់រួចហើយ។

អនុសាសន៍

តាមរយៈការសិក្សាស្វែងយល់ និង ស្រាវជ្រាវនូវប្រធានបទទាក់ទាក់ដល់វិធានការ និងការទប់ស្កាត់កុំឲ្យមានកាន់កាប់ដីខុសច្បាប់នៅកម្ពុជា កន្លងមក បានបង្កើននូវចំណេះដឹងជាច្រើនដល់យើងខ្ញុំទាំងអស់គ្នា។ យើងខ្ញុំយល់ថា ប្រជាជននៅកម្ពុជាសព្វថ្ងៃនេះ ភាគច្រើនចំណេះដឹងនៅមានកម្រិតទាបនៅឡើយទាក់ទិននឹងបញ្ហាដីធ្លី ជាហេតុដែលធ្វើពួកគេបានចូលទៅកាន់កាប់លើដីធ្លីទាំងនោះដោយខុសច្បាប់ទាំងមិនដឹងខ្លួន រួមទាំងដីរដ្ឋមួយចំនួនខ្លះផងដែរ។ ចំពោះបញ្ហាទាំងអស់នេះយើងខ្ញុំក៏បានលើកឡើងនូវទស្សនៈមួយចំនួនសំរាប់ធ្វើការទប់ស្កាត់ការរីករាលដាលទង្វើទាំងអស់ដើម្បីឲ្យសង្គមទទួលបានសុខសន្តិភាព និងសណ្តាប់ធ្នាប់ល្អ ដាក់ជូនដល់រដ្ឋាភិបាលទាំងថ្នាក់ជាតិនិងថ្នាក់ក្រោមជាតិ។ ជាដំបូង ការធ្វើចំណាត់ថ្នាក់ និង ការអត្តសញ្ញាណកម្មទាំងដីរដ្ឋ និង ដីឯកជនជាកត្តាមួយដែលមិនអាចខ្វះបាន ព្រោះនីតិវិធីបែបនេះ ផ្តល់ឲ្យរដ្ឋមានភាពងាយស្រួល ដោយពុំចាំបាច់ស្មុគស្មាញរឿងពាក់ព័ន្ធវិវាទដីធ្លី រួមទាំងប្រជាជនទូទាំងប្រទេសបានដឹង និង បានឮ គ្រប់ៗគ្នា ថាតើ ទីកន្លែងណា ឬ តំបន់ណាជាដីអាចកាន់កាប់បាន ហើយដីណាមិនអាចកាន់កាប់បាន។ ចំណុចសំខាន់មួយទៀត គឺថា រដ្ឋគួរធ្វើយ៉ាងណាដើម្បីពង្រឹងឲ្យមានការផ្សព្វផ្សាយច្បាប់ដល់ប្រជាពលរដ្ឋ និងមន្ត្រីថ្នាក់ក្រោមជាតិ ហើយការផ្សព្វផ្សាយនោះទៀតសោត ក៏ត្រូវតែប្រព្រឹត្តទៅឲ្យកាន់តែមានប្រសិទ្ធភាពផងដែរ ដូចជា ផ្តល់ឲ្យមានសិក្ខាសាលាទាក់ទងនឹងដីធ្លីដោយវាគ្មិនដែលមានជំនាញ។ មួយវិញទៀត ការគ្រប់គ្រងដីរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ក៏នូវមានភាពខ្វះចន្លោះច្រើនដោយហេតុថា ពួកគាត់មិនបានស្វែងយល់ពីបញ្ហាច្បាប់ឲ្យបានច្បាស់លាស់ និងមិនបានចាត់វិធានការដែលឲ្យប្រជាជនមករស់នៅច្រើនលើដីនោះ ជាបញ្ហាពិបាកក្នុងការរកដំណោះស្រាយផ្លាស់ប្តូរទីលំនៅឲ្យពួកគេ នៅពេលដែលដីនោះជាដីរដ្ឋ។

យើងខ្ញុំសង្ឃឹមថា ទស្សនៈនៃការទប់ស្កាត់ការកាន់កាប់ដីធ្លីដោយខុសច្បាប់ ដែលបានលើកឡើងដូចខាងដើម នឹងអាចឲ្យរដ្ឋាភិបាលយកមកពិចារណា ដើម្បីអនុវត្តនូវចំណុចទាំងអស់ សំរាប់ប្រយោជន៍ប្រជាជន និង ប្រយោជន៍ជាតិ។

គន្លនិទ្ទេស

១. ច្បាប់ភូមិបាល ចុះថ្ងៃទី ៣០ សីហា ២០០១

២. សារាចរ លេខ ០២សរ ចុះថ្ងៃទី ២៦ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០០៧ ស្តីពី ការកាន់កាប់ដីរដ្ឋដោយខុសច្បាប់

៣. បទបញ្ជា លេខ ០១បប ចុះថ្ងៃទី ១០ ឧសភា ២០០៦ ស្តីពីការទប់ស្កាត់ការកាន់កាប់រានដីព្រៃឈើគ្រប់ប្រភេទរបស់រដ្ឋយកមកធ្វើជាកម្មសិទ្ធិ